

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
факультет історії і права

*кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського*

*кафедра державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу*

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

кафедра правового регулювання економіки

Матеріали круглого столу
до Дня юриста

***«Виклики правничої
професії
в умовах воєнного
стану»***

06 жовтня 2022 року

м. Харків

Виклики правничої професії в умовах воєнного стану : тези доповідей та наукових повідомлень учасників круглого столу присвяченого до Дня юриста (6 жовтня 2022 року) / уклад.: О.О. Коваленко, Т.Г. Головань, М.Д. Ждан ; за ред. О.О. Коваленко. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. – 158 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей та повідомлень, присвячених актуальним проблемам правничої професії в умовах воєнного стану.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами правничої професії в умовах воєнного стану.

Матеріали круглого столу оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dSPACE.hnpu.edu.ua/> та на сайті факультету історії і права: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Інформація про оргкомітет. Координацію проведення круглого столу здійснює кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського та кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу – тел.: +38(057)700-35-16, e-mail: trudkonf.hnpu@gmail.com

Коваленко Олена Олександрівна (в.о. завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського д-р юрид. наук, професор) +38(057)598-98-75;

Головань Тетяна Георгіївна (в.о. завідувача кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу канд. юрид. наук, доцент) +38(067)681-93-90;

Ждан Микола Дмитрович (канд. юрид. наук, доцент) +38(063)948-05-19.

Оргкомітет круглого столу не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів круглого столу посилання на джерела є обов'язковим.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол №10 від 19 жовтня 2022 р.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2022

<i>Гончаренко К.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ НОВОВВЕДЕНЬ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: СТАТТЯ 111-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ</i>	128
<i>Долмат Д.Р. ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ</i>	132
<i>Глющенко А.С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДМЕЖУВАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ</i>	135
<i>Нічипоренко Д.О. ІДЕЯ СРОДНОСТІ ПРАЦІ Г.С. СКОВОРОДИ ЯК ВАЖЛИВА ЗМІСТОВНА СКЛАДОВА ВИЗНАЧЕННЯ ПРИРОДИ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ - ЗАХОДУ ЩОДО СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ</i>	137
<i>Шейко К.В. СУДОВА ПРАКТИКА: ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ</i>	139
<i>Баранник С.О. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</i>	142
<i>Герасєва П.А. МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ВЛАСНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА</i>	145
<i>Герасєва П.А. ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИПРОБУВАННЯ ПРИ ПРИЙНЯТІ НА РОБОТУ ПІД ЧАС ДОВОЄННОГО І ВОЄННОГО ЧАСУ</i>	147
<i>Єгіян А.Д. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	149
<i>Максименко А.В. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ КРАЇНИ-АГРЕСОРА</i>	151
<i>Соломонова К.О. САМОСУД ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ</i>	154

Безпосередньо на підприємстві або в організації список посад працівників з ненормованим робочим днем розробляється при укладенні власником або уповноваженим ним органом спільно з виборним органом первинної профспілкової організації цього підприємства чи організації колективного договору і є додатком до нього. Таким чином, ненормований робочий день встановлюється для обмеженого кола осіб: для осіб адміністративного, управлінського, технічного та господарського персоналу; для осіб, праця яких не може обчислюватися в часі; для осіб, які розподіляють час роботи за власним розсудом; для осіб, робочий час яких за характером праці роздрібнюється на частини невизначеної тривалості [3]. Останні два випадки як раз і зустрічаються у фермерському господарстві. Переробка компенсується їм наданням додаткової відпустки тривалістю до 7 днів [3].

Крім вище зазначеного режиму робочого часу існує і так званий режим роботи з роздробленим робочим днем. Він вводиться в таких галузях господарства, де обсяг робіт нерівномірно розподіляється протягом дня і не може бути розподілений рівномірно (наприклад, водії міського транспорту, робота яких інтенсивна вранці та увечері, у часи пік, вдень же водії відпочивають; для тваринників час годівлі і доїння корів призначається у певний час) [4, с.277]. Це стосується і роботи у фермерських господарствах. На таких роботах робочий день може бути поділений на частини з умовою, що загальна тривалість роботи не повинна перевищувати встановленої тривалості робочого дня і не перевищуватиме 40 годин на тиждень.

Список використаних джерел

1. Мартинович О.М. Законодавча регламентація трудових відносин членів фермерських господарств. file:///D:/user/Downloads/bmju_2010_9_18.pdf. 2. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>. 3. Рекомендації щодо порядку надання працівникам з ненормованим робочим днем щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці: Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 10 жовтня 1997 р. №7. Праця і зарплата. 1997. №23. 4. Болотіна Н.Б., Чанишева Г.І. Трудове право України. Київ:Знання, 2000. 564 с.

УДК 343.3

Гончаренко Ксенія Юрїївна,
студентка 4 курсу факультету історії і права
Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди
honcharenko.kseniia@gmail.com
Науковий керівник - к.ю.н., доцент, *Корабель Марія Георгїївна*

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ НОВОВВЕДЕНЬ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: СТАТТЯ 111-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У зв'язку із повномасштабним вторгненням 24 лютого 2022 Російської Федерації на території суверенної держави України Указом Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні»,

затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року №2102-XI, в Україні було введено воєнний стан.

Як наслідок такого вторгнення на території нашої держави та окупацію деяких частин областей гостро постає питання, врегулювання якого було одним із найважливіших, на мою думку, питань законодавчого рівня-питання заборони колабораційної діяльності в Україні. Тож, Законами України № 2108-IX та № 2107-IX законодавець запровадив відповідальність за співпрацю з державою-агресором у будь-якій сфері діяльності.

Згідно із Законом № 2108-IX від 03.03.2022 Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність було внесено зміни до Кримінального Кодексу України. Кодекс доповнено статтею 111-1 Колабораційна діяльність [1].

Але, варто зазначити, що на сьогоднішній день жоден законодавчий акт України не містить визначень “колабораціонізм”, “колаборант” та “колабораційна діяльність”. Тож, виходячи з того, варто визначити, що «колабораціонізм» (від фр. collaboration — «співробітництво») визначають як співпрацю населення або громадян держави з ворогом в інтересах ворога-загарбника на шкоду самій державі чи її союзників і участь у переслідуванні патріотів країни, громадянином якої є колаборант.

Таким чином, законодавець визначив поняття колабораційної діяльності та колаборціонізму, як такого, його форми та відповідальність за вчинення дій, що передбачені такою статтею.

Виходячи із цього, колабораційною діяльністю визнаються наступні дії:

-публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України або публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України [1].

-здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України, встановленню та утвердженню тимчасової окупації частини території України, уникненню відповідальності за здійснення державою-агресором збройної агресії проти України, а також дії громадян України, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти [1].

-передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора, та/або провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора [1].

-добровільне зайняття громадянином України посади, пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора, або добровільне обрання до таких органів, а також участь в організації та проведенні

незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території або публічні заклики до проведення таких незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території [1].

-організація та проведення заходів політичного характеру, здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України, за відсутності ознак державної зради, активна участь у таких заходах [1].

-добровільне зайняття громадянином України посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території, а також добровільна участь громадянина України в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях [1].

Кримінальним Кодексом України передбачено, що як наслідок колабораційної діяльності, для фізичної особи передбачена кримінальна відповідальність, що передбачена санкцією статті, а для юридичної особи передбачена кримінальна відповідальність у вигляді застосування заходів кримінально-правового характеру [4].

Згідно зі ст. 111-1 КК України кримінальну відповідальність за здійснення колабораційної діяльності можуть нести фізичні особи, громадяни України [4].

Окрім того, у разі вчинення колабораційних діянь уповноваженою особою від імені юридичної особи, до останньої можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру, зокрема ліквідація.

Вважаю, що внесення таких змін до Кримінального Кодексу України є, безумовно, актуальними та слушними, беручи до уваги сьогодення.

Але, постає питання, що саме викликало потребу серед громадського суспільства, потребу держави у тому, аби криміналізувати дії, що тепер передбачені статтею 111-1 Кримінального Кодексу України? Вважаю, що таке питання слід розглядати через соціально-правовий аспект виникнення такої необхідності, як внесення до Кримінального Кодексу України нового складу кримінального правопорушення.

По-перше, аби мати розуміння про що ж таки йде мова, то, перш за все, необхідно розібратись із тим, що для нас буде соціальним аспектом, у нашому випадку. До соціального аспекту виникнення нововведень до Кримінального Кодексу України відносяться такі чинники, що, перш за все, пов'язані з тенденціями теперішнього життя української нації, умови війни, що змушують змінювати людей свої соціальні зв'язки, умови та соціальні фактори, що змушують цілий механізм держави змінюватись та адаптуватись до нового часу та нових викликів. Саме такий час, що настав для нашої держави, та ті виклики, що предстали перед демократичним суспільством України, зумовили внесення змін до деяких законодавчих актів України.

Говорячи про правові аспекти та фактори, що зумовили законодавця криміналізувати дії, що є колабораціонізмом, то, це, безперечно, дії, що викликаються у суспільстві в такий складний для країни час. На фоні військової агресії Російської Федерації проти України, колабораційна діяльність стала гострою проблемою, що потребувала реакції з боку держави. Співробітництво громадян України із окупантами-більш сьогодення. Такі випадки трапляються все частіше. Нажаль, ситуації є різними, починаючи з того, що

колабораціонізм є розповсюдженим діянням серед посадових осіб, журналістів та інших осіб, що пов'язані із військовою, адміністративною та трудовою сферою, закінчуючи тим, що перед звичайною особою постає вибір: “Смерть або робота на окупантів”. Звичайні громадяни, що опиняються на окупованій території, звідки не мають можливості виїхати на території України, де панує безвизвиходь. Відсутність гарячої води, опалення, газу, світла та мобільного зв'язку змушує деяких громадян обирати для себе колабораціонізм, що, на їх думку є останнім виходом із ситуації. Виходячи із цього, варто зазначити, що проблематика колабораційної діяльності в Україні сьогодні є надважливою та надактуальною.

Визначивши що ж є соціальними та правовими аспектами нововведень до Кримінального Кодексу України, через призму статті 111-1, можна впевнено стверджувати, що як соціальні фактори, так і правові зіграли свою роль у реакції законодавчих органів на обставини сьогодення, та саме такі чинники змусили демократичне суспільство реагувати на це. Як підсумок, законодавець криміналізує низку кримінально-караних діянь та вносить їх до Кримінального кодексу України.

Важливо наголосити, що Закон України №№ 2108-ІХ від 03.03.2022, безумовно сприяє забезпеченню захисту національної безпеки, захисту української нації від осіб-колаборантів, що шкодять своїми діями територіальній цілісності держави, інформаційній, економічній та обороноздатній безпеці української нації. Але, нажаль, наразі проблематика колаборантства серед українців стала надактуальною та потребує детального її дослідження науковцями. Таке питання мусить бути вирішено на законодавчому рівні, бо, наприклад, ні Закон України № 2108-ІХ від 03.03.2022, ні Кримінальний Кодекс України не містить у собі ключових визначень, таких як: «колабораціонізм» «колаборант» та «колабораційна діяльність», не містить примітки або пояснювальної записки, що спрощувала би розумівання складів злочину державної зради та колабораційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України № 2108-ІХ від 03.03.2022 Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради

Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text>

2. Закон України № 2107-ІХ від 03.03.2022 Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідальності осіб, які здійснювали колабораційну діяльність

[Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2107-20>

3. Колабораційна діяльність: що це, хто та яке покарання понесе? [Електронний ресурс] // Вісник Радіо Свобода. Донбас. Реалії. 21.06.2022. Олексій Виноградов Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/kolaboratsia-pokarannia/31901220.html>

4. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001[Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25—26. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

5. Пояснювальна записка до проекту Закону України про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо

удосконалення відповідальності за колабораційну діяльність та суміжні кримінальні правопорушення. Апарат Верховної Ради України № 215д9/1-2022/114947 від 15.07.2022. [Електронний ресурс] // Народний депутат України Я.Р. Юрчишин. Режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1404639>

УДК 343.3

Долмат Данило Романович,
студент 4 курсу юридичного факультету
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
e-mail: danildolmat1801@gmail.com
Науковий керівник - к.ю.н., доцент, *Корабель Марія Георгіївна*

ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Враховуючи сучасну ситуацію, яка відбувається з 2014 року в Україні, а після її загострення та відкритої агресії РФ проти нашої країни 24 лютого 2022, є актуальним питання воєнних злочинів, вчинених агресором та незаконними збройними формуваннями на території України, їх розслідування і притягнення винних до відповідальності.

Для початку, необхідно визначити поняття воєнного злочину та його відмінність від військових злочинів. Відповідно до Статуту Нюрнберзького трибуналу, воєнні злочини – це свідоме порушення загальноприйнятих звичаїв і правил війни [1]. Це поняття відноситься до сфери міжнародного гуманітарного права, а тому має більш охоплюючий масштаб та стосується всіх країн світу. Військові ж злочини встановлюються національним законодавством країни і передбачає вчинення певного правопорушення військовим під час несення служби в армії певної країни. Перелік воєнних злочинів, передбачених міжнародним гуманітарним правом, зазначений у ст.8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду [2]. Такий перелік був розроблений на основі чотирьох Женевських конвенцій 1949 року, які захищають цивільне населення, комбатантів та військовополонених під час збройного конфлікту, а також на основі Гаазької конвенції 1907 року про закони і звичаї ведення сухопутної війни. Україна ратифікувала чотири Женевські конвенції, однак Римський статут досі не ратифікований, що є проблемою. Кримінальний кодекс України передбачає притягнення до відповідальності за воєнні злочини відповідно до ст.438, однак, дана стаття є досить застарілою і має значно менший перелік діянь, що відносяться до воєнних злочинів на відміну від ст.8 Римського статуту [3].

Головною проблемою при розслідуванні воєнних злочинів на території України є неможливість здійснювати слідчі дії на окупованих територіях, складність і небезпека їх проведення на територіях, де ведеться активні бойові дії, а також фізична неможливість затримання винних осіб, що знаходяться на території Росії та так званих ЛДНР. Можна розподілити дані злочини за територіальним принципом: воєнні злочини, що вчинені на підконтрольній Україні території та воєнні злочини, які вчинені на окупованих територіях. Для